

Buletin de analiză politică

Anul II, nr. 12 (19), 20 iunie 2003

Buletin editat de Institutul Social Democrat “Ovidiu Șincai”
Reproducerea integrală sau parțială a textelor este permisă numai cu acordul ISD

SUMAR

I. Analiza comunicării politice

- **Gheorghe Funar - profil educațional**3

II. Analiza politică internațională

- **Modelul social european**
- **sub presiunea schimbărilor**9

I. Analiza comunicării politice

Gheorghe Funar - profil comunicațional

Una dintre cele mai frecvente caracterizări ale lui Gheorghe Funar ca actor politic este cea de extremist. Această caracterizare este corectă nu doar în sensul că Funar este un actor politic care susține soluții extreme în anumite probleme (cum ar fi „problema națională”), ci și în sensul că Funar violează constant convențiile comportamentului politic „normal”. Media remarcă foarte des acțiunile lui Funar tocmai pentru acest fapt: ele sunt neconcordante cu ceea ce se întâmplă într-o situație de comunicare politică standard.

1. Strategia comunicațională

Strategia de comunicare a lui Gheorghe Funar este rezultatul speculării evoluțiilor dintr-un mediu pe care nu îl controlează. El este un actor politic constrâns din mai multe puncte de vedere. Pe scena politică locală, el este izolat de către toate celelalte partide din Consiliul Local. Izolarea se repetă și în cea ce privește mass-media locale, care îl supun unui embargo mediatic relativ susținut. Acest fapt face ca primarul să nu aibă o tribună publică de la care să emită. Chiar și în interiorul partidului din care face parte el este o personalitate secundară și nu beneficiază de comunicare în nume propriu (Corneliu Vadim Tudor este singurul comunicator al PRM). Ca urmare,

Funar utilizează la maximum căile care îi stau la dispoziție, în special funcția de primar, care îi asigură vizibilitate și posibilități materiale. El caută să își confunde identitatea politică cu cea a postului pe care îl ocupă. În acest scop și pentru a contracara lipsa sa din presa locală, Funar a recurs la editarea unui ziar care teoretic este ziarul instituției pe care o conduce, dar de facto este un ziar de propagandă politică a primarului. Prin astfel de practici se creează astfel o confuzie voită între Funar și instituție: ca om politic, el nu se poate exprima și nu se exprimă în altă parte. Ca primar, Funar este activ și acțiunile sale devin acțiunile primăriei. Această confundare este probabil o sursă pentru câștigul electoral al lui Funar.

O astfel de poziționare în câmpul comunicațional face anumite conduite mai dezirabile decât altele. Una dintre acestea este **menținerea în atenția publică prin orice mijloace și deținerea inițiativei comunicaționale**. Într-un mod similar cu Traian Băsescu, Funar a adoptat o strategie comunicațională „în evantai”, care îi permite să se afle în centrul atenției cu eforturi minime. O consecință a acestei strategii este că această strategie nu permite conturarea unui adversar personalizat decât în măsura în care cei supuși tirului lui Funar cooperează explicit și nu-i răspund pe cont propriu.

În interiorul acestei strategii un element important este **discursul conflictual**. Inițierea unui discurs conflictual presupune direcționarea sa înspre discursul unei alte persoane în scopul de a-i submina acestuia credibilitatea și de a stabili raporturi inegale între interlocutori. Procedurile clasice pe care Funar le folosește în raport cu alte discursuri sunt: **blamarea, respingerea, de-structurarea, reformularea și traducerea discursului advers**. Evident, aceste mijloace sunt utilizate în comunicare de către toți actorii politici, însă nici un astfel de actor nu își axează *exclusiv* discursul pe modul conflictual. Diferența semnificativă este că Funar folosește de regulă aceste mijloace. În presa clujeană primarul apare întotdeauna în ipostaza de cel care comite acte controversate sau face afirmații controversate.

Discursul conflictual se auto-perpetuează, în sensul că reclamă un contradiscurs conflictual. Aici se instituie diferența între ceea ce își permite să facă Funar și ceea ce fac ceilalți politicieni. Modul caricatural prin care Funar își atacă adversarii îi pune pe aceștia într-o situație din care nu au decât de pierdut. Funar îi șicanează fără costuri considerabile pentru propriul capital politic, încercând să-i atragă în același tip de răspuns. Ceilalți politicieni nu își permit să o facă, deoarece ei activează în paradigma activității politice „respectabile”, care nu se pretează la metodele utilizate de către Funar.

Funar înțelege că acțiunile sale sunt „anormale” față de așteptările standard pe care trebuie să le satisfacă un politician român; ori de câte ori comite un astfel de act, el se bazează pe obținerea efectului ca

urmare a diferenței dintre ceea ce se așteaptă de la un individ care are statutul său și ceea ce face de fapt. **Funar se bazează pe această „anormalitate” sistematică, știe că nimeni nu l-ar urma în a comite acte similare și că tocmai singularitatea sa este garanția vizibilității sale**. Aceasta este probabil una dintre explicațiile pentru apropierea relativ târzie dintre Vadim Tudor și Funar.

Limitele eficienței acestui tip de comunicare sunt destul de largi, lucru demonstrat de faptul că Funar a fost reales de două ori în funcția de primar. Totuși, există și plafone implicite pe care un astfel de comportament nu le poate depăși în sistemul politic românesc. Indivizii care au un astfel de mod de comunicare se plafonează de obicei. Funar, Simirad și Vadim Tudor, în pofida popularității relative de care s-au bucurat sau se bucură, nu au acces la funcții executive centrale. Sistemul politic și alegătorii îi utilizează ca limite simbolice pe care activitatea politică nu trebuie să le atingă sau depășească. În acest sens, o atitudine semnificativă au cei care apreciază și votează exact „anormalitatea” personajului Funar pentru a semnala o patologie a sistemului și/sau absența de alternative viabile. Cu alte cuvinte, votanții lui Funar nu acționează în spiritul promovat de primarul Clujului. Dovada este chiar starea relațiilor interetnice din Cluj, care ar fi degenerat dacă susținătorii lui Funar ar fi acționat în sensul sugerat de Funar.

În strânsă legătură cu discursul conflictual, Funar se bazează pe **comunicarea de tip „eveniment”**, cu care reușește să spargă embargoul comunicațional impus pe plan local. Utilizarea acestui mod de comu-

nicare reușește să neutralizeze o mare parte din prelucrarea dată de presă actelor sale. Chiar dacă un act de-al său este apreciat negativ de majoritatea ziarelor clujene, actul respectiv nu trece în totalitate la pasivul lui Funar, deoarece intră foarte bine în schema de explicații pregătită de Funar („mă atacă, deci există o conspirație împotriva mea”). Pe de altă parte, actele ieșite din comun ale primarului și atitudinea sa ludică față de politică și ceilalți politicieni „serioși” se pare că au contribuit semnificativ la creșterea capitalului său politic, în condițiile în care adversarii săi electorali nu au avut niciodată o anvergură comparabilă cu a sa. Într-un anumit sens, Funar este preferat ca o contrapondere stridentă la un sistem politic local subdezvoltat.

2. Tematica predilectă

Comunicarea lui Gheorghe Funar are, din punct de vedere tematic, o structură rigidă, în sensul că el a abordat cu predilecție un anumit număr de teme, într-un anumit mod. Efectul este că Funar a ajuns să fie asociat într-un grad înalt cu aceste teme, reclamând chiar un monopol al tratării lor.

Prima temă, în ordine cronologică este așa-numita **problemă națională**, temă care a constituit baza campaniilor sale de imagine, fie electorale sau nu. Propoziția fundamentală pentru această temă este „românii au fost/sunt amenințați de străini/maghiari”. Discursul naționalist al lui Funar este alimentat prin recursul frecvent la exemple istorice cu care își argumentează acuzațiile la adresa maghiarilor. Totodată, Funar desfide ordinea stabilită în discursul politic românesc și îi hărțuiește

deschis pe maghiari, în timp ce norma uzitată în practica politică românească este un mixaj de distanțare tacită, relații conjuncturale reciproc avantajoase și ostilitate latentă.

O altă temă predilectă este **nedreptatea** cu care se confruntă zilnic Funar. Această temă a început să fie exploatată mai ales după 1996 și după ce Funar a intentat sau i-au fost intentate un mare număr de procese, majoritatea de abuz în serviciu, ultraj și calomnie. Funar a asociat această temă cu unul dintre cele mai puternice mituri politice existente în orice comunitate politică, cel al conspirației. Conspirația justiției sau a adversarilor politici care complotază împotriva lui Funar cu ajutorul justiției este replicabilă la un grad mai mare de generalitate, devenind conspirația unor forțe pe jumătate numite împotriva românilor, cu care Funar se asociază permanent.

Ultima tematică abordată, probabil și în ordine cronologică, este cea a **managementului urban**. Adoptarea acestei tematici este, pe de o parte, o reacție la criticile aduse lui Funar că neglijează administrația orașului, preocupându-se de „obsesiile” naționale, iar pe de altă parte reacție la scăderea previzibilă a productivității simbolisticii naționale ca principal bun politic pe care Funar îl poate tranzacționa, în condițiile în care renumele de bun administrator al Clujului este de domeniul trecutului. După alegerile din 2000, alegeri în urma cărora Funar a fost marginalizat de către coalizarea celorlalte partide clujene, acesta a căutat să transfere responsabilitatea pentru proasta administrare a orașului asupra consilierilor, prefectului și asupra Ministerului Administrației Publice. Scan-

dalul dintre Consiliul Local și primar a fost punctul culminant al acestei strategii de transfer al responsabilității.

3. Roluri comunicaționale și actori relevanți

a) Oracol

Strâns legate de temele abordate sunt rolurile comunicaționale pe care Funar și le construiește în discurs. Un astfel de rol, utilizat mai ales în cazul adoptării tematicii naționaliste/antimaghiare este cel de **avertizor/rol oracular**. În acest rol, Funar lansează avertismente cu privire la viitoarele acțiuni pe care ar putea să le întreprindă ungurii/străinii/trădătorii. În exercitarea acestui rol, Funar concepe un set complex de relații: pe de o parte, este propria-i persoană, valorizată pozitiv; pe de altă parte, conținutul actului de limbaj presupune existența a cel puțin încă unui actor (cel avertizat). El poate fi (și este) guvernul, care are puterea să acționeze în sensul blocării pericolului asupra căruia Funar avertizează. De asemenea, după cum discursul politic nu este adresat doar unui interlocutor actor politic, ci și publicului, cei avertizați sunt cetățenii în sens larg. Avertismentul adresat cetățenilor face din aceștia actori relevanți într-o problemă care era de competența administrației și transmite mesajul că sistemul politic (guvernul) nu face față pericolelor.

b) Manager

Un alt rol, conex celui de avertizor este cel de **manager/deținător al cunoașterii**. De obicei, acest rol este activat în momentul în care Funar utilizează, în relație cu alt

actor politic, sintagma „românii vor..., știu, au nevoie” etc. Astfel, Funar își alocă rolul de cunoscător al unei situații și face cunoscut acest rol și guvernului, pe care îl înștiințează, și cetățenilor. El vorbește „în numele românilor” cu guvernul, spre a îi face cunoscute doleanțele acestora. Efect contextual al exercitării acestui rol este că Funar este asimilat cu românii/comunitatea națională, iar guvernul cu altcineva (de aici acuzații de trădare/vânzare de țară adresate guvernului).

c) Protector al comunității

În aceste roluri prestigiul cognitiv al lui Funar este mare: el **cunoaște** (rolul de manager al cunoașterii) și prezice (rol oracular). În contextul în care ceilalți sunt portretizați ca pasivi, nonvigilenți etc., cele două calități sunt ingrediente esențiale ale celui de-al treilea rol, cel de **protector al comunității**. Este de remarcat că acesta este rolul pe care Funar și l-a confecționat încă de la primele alegeri pe care le-a câștigat și este un rol fictiv. Acest rol se dezvoltă în condițiile în care Funar utilizează o temă conexă „problemei naționale”, așa-numita „temă a forței”, prezentă și în discursul celui alt lider naționalist, Corneliu Vadim Tudor și care constă din apelul la imaginea armatei ca simbol al apărării comunității amenințate. Recursul la simbolul militar este un loc comun al discursului de dreapta, al ordinii și comunității amenințate/apărate. În aproape fiecare număr din ziarul primăriei există articole referitoare la aniversări militare, la evocări ale „faptelor de arme” ale diverselor unități, se serbează în fiecare an zile de precum 19 ianuarie (instalarea administrației româ-

nești în Cluj în 1919) sau 11 octombrie (eliberarea Clujului de trupele germano-maghiare, 1944).

Rolurile pe care și le-a proiectat Funar au o relevanță directă pentru legitimitatea pe care și-o caută. **Toate cele trei roluri caută ca partener direct electoratul și nu alți actori politici, care, în cea mai mare parte nu mai comunică cu Funar.** În mod semnificativ, Funar nu comunică aproape niciodată cu comunitatea maghiară direct, ci despre comunitatea maghiară cu români (electorat sau guvern). Astfel, ignorarea comunității care joacă în discursul lui Funar un rol foarte important (de celălalt radical) are ca efect naturalizarea definitivă a acestei comunități în rolul negativ: Funar vorbește cu românii (buni sau răi) despre maghiari (invariabil răi).

Procesiunile de înmormântare simbolice, fixarea de plăcuțe comemorative, construirea de monumente, ornarea orașului cu steaguri și alte obiecte tricolore sunt practici legate evident de tema „problemei naționale”. Este un tip de comunicare minimală, care se bazează pe simboluri în mare măsură preinterpretate (culorile naționale, efigiile unor „personalități ale neamului”, acapararea locurilor simbolice ale comunității maghiare). Bazat pe aceste simboluri, discursul lui Funar este conceput din punct de vedere informațional să solicite cât mai puțină procesare din partea receptorilor și se bazează pe modele cunoscute de interpretare (teorii ale conspirației, locul comun al trădării de neam și țară, acțiunea surpriză etc.). În acest sens, efectul este că Funar depolitizează discursul naționalist, adică îl desprinde din nomenclatorul comportamentelor politice, înzestrate

cu o miză, cu vectori și mijloace și îl introduce în sfera comportamentului cotidian. Ascunzându-i miza (pentru Funar, importantă), îl deghizează în comportament non-strategic, natural. Este semnificativ în acest sens că în ultima perioadă, când Funar s-a orientat strategic spre teme cum ar fi administrația locală și (dis)funcțiile sale, a „abandonat” oarecum „problema națională”, lăsând-o în seama simbolurilor deja implantate în spațiul simbolic clujean (steaguri, săpături arheologice, plăcuțe comemorative, diverse obiecte de utilitate publică vopsite tricolor).

Ca proiecție temporală, discursul lui Funar este un dicurs nonprospectiv, nu se vorbește despre prezent/viitor, ci despre trecut. Dificultatea lui Funar de a articula proiecte politice și de a nu se limita doar la retrospectivă este vizibilă în reorientarea discursului lui Funar dinspre „națiune” înspre administrație. Funar nu și-a putut ancora discursul de chestiuni actuale numai în condițiile identificării de adversari pre-tutindeni.

4. Situația actuală

Gheorghe Funar începe să recurgă la campanii de reconfirmare din partea electoratului, cum ar fi campaniile de strângere de semnături pentru continuarea unor investiții „blocate de Consiliul Local”, după modelul Traian Băsescu. Este semnificativ că Funar a acționat exact tema pe care este mai puțin sigur în viitoarea campanie. Declanșarea unor astfel de proceduri marchează intrarea în perioada electorală și este menită să reintroducă în dezbaterea publică „versiunea Funar” a conflictului

din administrația clujeană și să testeze tipurile de reacții care vor apărea.

Recomandări

Marele plus comunicațional al lui Funar este că a recurs la strategii care îl fac permanent vizibil într-un fel în care ceilalți politicieni nu consideră demn să o facă. Strategia a fost până acum viabilă, în condițiile în care eroarea fundamentală a celorlalte forțe politice contracandidate a fost că nu au construit un personaj la fel de vizibil. Marele minus comunicațional al lui Funar este lipsa unui discurs coerent legat de prezent și de administrația Clujului.

Cu titlu provizoriu și cu mari posibilități de revizuire și adaptare la situații concrete, conduita de adoptat în cazul unei competiții electorale trebuie să facă ceea ce nu s-a făcut în campaniile electorale anterioare:

- anunțarea din timp a unui candidat local pentru a acumula vizibilitate suficientă. Acest candidat nu trebuie creat „de la zero”, el trebuie să aibă o oarecare notorietate și o sumă de realizări într-un domeniu vizibil, pentru a exploata din plin epuizarea relativă la care a ajuns Funar în urma conflictului din administrația clujeană. Unul dintre scopurile propunerii unui candidat puternic ar fi și destructurarea strategiei „în evantai” a lui Funar, care este de așteptat să se axeze pe acest candidat puternic;

- focalizarea dezbaterii pe tema administrației locale și punerea în evidență a prejudiciilor aduse de primar cetățenilor și orașului (blocarea investițiilor semnificative, prețul foarte ridicat al locuințelor ca urmare a lipsei marilor investitori etc.).

II. Analiza politică internațională

Modelul social european sub presiunea schimbărilor

1. Modelul social european

A bordările sociale ale UE de până acum s-au limitat la unele dispoziții comune cu caracter general și la recomandări adresate guvernelor statelor membre. Aceste dispoziții și recomandări fac referire în special la mobilitatea cetățenilor europeni în interiorul granițelor Comunității, la necesitatea unor condiții de muncă decente și la principiul egalității salarizării (pentru munca egală) în cazul bărbaților și femeilor. Creșterea demografică și inversarea îngrijorătoare a raportului dintre populația activă și cea pasivă, pe de o parte, precum și schimbarea priorităților la nivelul politicilor interguvernamentale (majorarea cheltuielilor pentru PESCE, în defavoarea politicilor sociale), pe de altă parte, au contribuit la reformarea „Europei sociale”, care a avut ca reper maximal modelul social-democrat suedez. Cultivarea, în rândul cetățenilor, a unei culturi dependente de stat, explică în parte amploarea mișcărilor sociale din țări cu economii de piață consolidate (Franța, Austria). Mai mult, economia unor state ca Germania, Franța (care fac parte și din G7) intră în concurență cu economia SUA. Pe fondul convergenței și a liberalizării treptate a discursului politic la nivel european (inclusiv

al guvernelor de centru-stânga), practica decizională a guvernelor europene occidentale a căpătat un pronunțat accent liberal. Social-democrația europeană nu a reușit până acum să își impună identitatea asupra Europei.

2. Franța: proiectul de reformă a pensiilor

Proiectul de reformă a pensiilor propus de guvernul de centru-dreapta (conservatorii și liberalii democrați) al lui J.-P. Raffarin este văzut ca o soluție pentru normalizarea raportului dintre angajați și pensionari. Presiunile politice de blocare a reformei au venit, pe de o parte, dinspre sindicaliști și asociațiile profesorilor, iar pe de altă parte, dinspre aripa moderată a Uniunii pentru o Mișcare Populară (de guvernământ) și opoziția, de stânga, formată din socialiști și comuniști. Guvernul a acceptat să facă anumite concesii în privința descentralizării în domeniul educației, anunțând că va aloca 80 milioane euro pentru sprijinirea programelor de autonomie liceală și universitară, dar a refuzat să facă vreo concesie referitoare la sistemul de pensii. Câteva dintre prevederile proiectului de reformă au generat ample manifestații, dar guvernul a refuzat orice

concesie. Problemele aflate în divergență sunt:

- Prelungirea și egalizarea vârstei de pensionare, pentru femei și bărbați, de la 60 la 65 de ani, iar pentru categoriile superioare de muncă, de la 50, respectiv 55 de ani la 55 de ani, respectiv 60 de ani; în funcție de ierarhia funcțiilor se va aplica o reducere de ani de până la maxim 2,5 ani;

- Repartizarea proporțională a pensiilor și susținerea unui fond de rezervă, ceea ce ar stimula „solidaritatea dintre generații”;

- Mărirea perioadei de cotizare de la 37,5 ani, cât este în prezent, la 40 de ani în 2008, pentru ca în 2010 să se ajungă la 41 de ani perioada pentru care se poate beneficia de plafonul complet de pensie;

- Persoanele între 15-35 de ani vor beneficia, proporțional cu vârsta, de reduceri la cotizație;

- Persoanele care doresc să muncească mai mult decât durata maximă de cotizare, vor beneficia de o reducere de 3%, din 2008, în urma aplicării *coeficientului de prelungire*, pe o durată maximă de 5 ani;

- Creșterea cu 5% a venitului minim garantat, începând cu ianuarie 2004 (pentru cei care au atins 40 de ani de cotizare);

- Creșterea bazei de impozitare cu 5,5% începând cu 1 iulie a.c.

Ca urmare a acestor prevederi ale proiectului de lege a pensiilor, Partidul Socialist Francez (PSF) și-a anunțat intenția de a depune o moțiune simplă, iar Partidul Comunist (PCF) cere asumarea răspunderii guvernului pentru proiectul pensiilor. Opoziția (PSF și PCF) respinge ideea de reformă a sistemului de pensii, nemulțumirile fiind în special în ceea ce privește pre-

lungirea perioadei de cotizare, a vârstei de pensionare și negarantarea unui plafon fix de pensii. Prin urmare, socialiștii propun:

- Garantarea unui plafon fix de pensii, reprezentând 75% din salariul mediu obținut de angajat;

- Cerințele de cotizare să țină cont de speranța de viață, efortul de contribuție, situația familială etc.;

- Când s-a ajuns la nivelul maxim de cotizare, angajatul să beneficieze de toate drepturile chiar dacă nu a împlinit limita de vârstă.

Prevederile PSF converg cu programul lor politic, prin care militează pentru ne-reformarea sistemului de pensii, menținerea anumitor sectoare în administrarea statului, descentralizare minimă etc., iar pe plan european, pentru o politică socială europeană comună, care să garanteze și să apere drepturile sociale ale angajaților, să le ofere un salariu care să nu pună în pericol puterea de cumpărare.

3. Austria: „Pachetul economic de austeritate“

Guvernul Schuessel (format din ÖVP - conservatorii și FPÖ - extrema dreaptă), a propus „pachetul economic de austeritate” susținând că, prin prevederile sale, se apropie de cerințele UE. Deși este neobișnuit, o parte din conservatori ÖVP, aripa moderată din FPÖ, opoziția de centru-stânga (formată din social-democrați și ecologiști), precum și majoritatea sindicatelor s-au unit pentru organizarea unor ample mișcări sociale, încercând să facă presiuni asupra guvernului pentru a renunța la „pachetul economic de austeritate”.

Social-democrații au depus 300 de amendamente, urmate de o petiție, susținută de 400 000 de semnături, în vederea organizării unui referendum. Ei consideră că proiectul de reformă este un „regres social major” și diminuează posibilitățile de afirmare a tinerilor. Verzii reproșează guvernului că a alocat mai mult la bugetul de apărare neglijând astfel fondul de pensii. Pe de altă parte, sindicatele au depus un proiect de rezoluție încercând să convingă guvernul să renunțe la pachetul de legi.

Sub presiunea grupărilor din coaliția de guvernământ, precum și a mișcărilor sociale, guvernul a făcut anumite concesii, dar nu a renunțat la:

- prelungirea duratei de cotizare de la 40 la 45 de ani;
- prelungirea și egalizarea vârstei de pensionare de la 59 de ani (pentru bărbați) și 57 de ani (pentru femei) la 65 de ani;
- înăsprirea condițiilor pentru aprobarea anticipată a ieșirii la pensie;
- reduceri substanțiale la bugetul serviciilor de asigurări sociale;
- reducerea bugetului la educație, ceea ce impune concedieri masive;
- scăderea indemnizației de șomaj și accident;
- reducerea plafonului de pensii cu 10% până la 40%, obligând angajații să recurgă la sistemul de pensii private.

4. Germania: Agenda 2010

Cel mai consistent program de reformă economică în Europa de Vest, Agenda 2010, este cel propus de cancelarul Schröder, ca urmare a creșterii numărului de șomeri care a depășit 4 milioane în 2002,

cauza fiind „structurală” și nu doar „conjuncturală”, așa cum s-a crezut. O mare parte din coaliția aflată la guvernare (aripa conservatoare din SPD și ecologiștii), susținătoare a politicii lui Schröder, consideră că este necesară redefinirea statului social german.

Principalele prevederi din Agenda 2010 sunt:

- crearea de noi locuri de muncă, renunțarea la protecția persoanei în caz de concediere, salariile compensatorii vor fi limitate; concedierea să fie previzibilă;
- angajările pe durată limitată, fără includerea unor avantaje suplimentare;
- selecția socială mai riguroasă a angajaților (în funcție de durata de prestare a muncii, vârsta, atribuții);
- reducerea indemnizației de șomaj și reducerea duratei de acordare a indemnizației de șomaj de la 32 luni la 12 luni; pentru persoanele care au împlinit 57 de ani, dacă fac dovada că au cotizat 64 luni în ultimii 7 ani, vor beneficia timp de 18 luni de indemnizația de șomaj;
- scăderea ajutoarelor sociale;
- încurajarea pensionarilor de a se încadra în muncă;
- modernizarea sistemului de sănătate - creșterea contribuțiilor de sănătate, îmbunătățirea serviciilor medicale, modernizare ofertei de servicii;
- pensionarii care pot să muncească trei ore pe zi, li se acordă o sumă fixă și beneficiază și de anumite scutiri de impozit;
- reformarea sistemului social prin „cuplarea” dintre indemnizația de șomaj și beneficiile sociale (ambele rezultat al cotizațiilor);

- proiectarea unei scheme speciale de ajutor care oferă un bonus la primele salarii, unui număr de 100 000 de tineri, cu vârste între 15-25 de ani, care optează pentru angajarea în muncă;
- reajustarea pensiilor nu se va mai face în funcție de venitul mediu, ci în funcție de ultimul venit obținut;
- creșterea progresivă a vârstei de pensionare la 65 de ani (în 2035).

Creștin-democrații, liberalii și aripa stângă din SPD care se opun politicii lui Schröder consideră că economisirea nu este o măsură de ieșire dintr-o criză „conjuncturală”, iar, dimpotrivă, reducerea ajutoarelor sociale va crește șomajul. Mai mult, aripa stângă din SPD condamnă Agenda 2010, întrucât vine în contradicție cu principiile social-democrate.

5. Implicațiile proiectului de Constituție Europeană

Un pas important a fost făcut prin proiectul Constituției europene care prevede compatibilizarea și convergența treptată a politicilor sociale naționale la nivelul UE. Constituția europeană consolidează cadrul european legislativ comun, prin care să se asigure funcționarea și armonizarea politicilor de reformă economică dintre state, menținerea stabilității prețurilor, precum și o coordonare mai strânsă între statele care au trecut la moneda euro. Pe de altă parte, Carta europeană a drepturilor fundamentale, ce se va constitui ca parte integrantă a Constituției europene, militează pentru protejarea drepturilor sociale și acordarea de ajutoare sociale indivizilor (în caz de șo-

maj, boală, invaliditate, maternitate), după principiile solidarității și a justiției sociale.

Construcția noii Europe are la bază mecanisme neolibérale, social-democrații nereușind până acum să impună reglementări comune care să asigure politici de solidaritate și politici sociale la nivel continental. Carta europeană a drepturilor fundamentale afirmă principiile social-democrate (protejarea drepturilor sociale ale indivizilor în condițiile evoluției economice) aducând astfel o echilibrare a punctelor de vedere dintre membrii UE. Mai mult, cele două documente (Constituția europeană și Carta...) doresc să vină în sprijinul țărilor candidate la UE și să se constituie ca un cadru legislativ comun, deschis cooperării și admerii de noi membri.

6. Potențiale revizuri ale modelului social-european

Partidele conservatoare aflate la putere în Austria (împreună cu extrema dreaptă) și în Franța (împreună cu liberalii democrați) încep să radicalizeze caracteristicile ne-liberale ale modelului social-european: politica de ocupare deplină a forței de muncă (full employment), distribuția proporțională a plafonului de pensii, reducerea indemnizațiilor de asigurare socială (de sănătate, de boală, de șomaj, alocația pentru copii), prelungirea și egalizarea vârstei de pensionare, sistemul privat de pensii și de sănătate etc. În încercarea de conservare a status-quo-ului, opoziția politică (social-democrații austrieci; socialiștii francezi și ecologiștii), împreună cu aripa de stânga din partidele conservatoare aflate la guvernare și sindicaliști, au încercat să blo-

cheze procesul de reformă, dar au obținut puține concesii.

În Germania, situația politică este distinctă, în sensul că asistăm la o deplasare spre centru a SPD (aflat la guvernare cu ecologiștii), întrucât Agenda 2010 se apropie mai mult de modelul social promovată de guvernele de centru-dreapta, din Austria și Franța și se depărtează de politica social-democrată din aceste țări.

Prin politicile de reformă socială Germania, Franța, Austria subminează prevederile sociale ale Cartei europene a drepturilor fundamentale (mai ales cele referitoare la condițiile de muncă, protejarea tinerilor și menținerea ridicată a asigurărilor sociale). În virtutea principiilor de solidaritate și celui al împărțirii echitabile a responsabilităților la nivelul UE, agendele sociale ale acestor state impun revizuirii la nivelul modelului social european și ridică standardele de admitere a noilor state, care rămân deocamdată membrii unei piețe comune. Această tendință ar dezavantaja statele mici, cu economii slab dezvoltate, viitoare membre ale UE, având astfel cel puțin două consecințe: revizuirea criteriilor de aderare și renegocierea condițiilor de acordare a tranșelor financiare de către instituțiile și organizațiile internaționale.

Este de așteptat ca măsurile de reformă a

sistemelor sociale să producă efecte electorale însemnate. În Germania, mai ales în partea sa estică, foștii comuniști își vor intensifica activitatea politică în scopul colectării nemulțumirilor față de Agenda 2010. În Franța, dacă guvernul Raffarin va rămâne consecvent în promovarea reformei sistemului de pensii, Partidul Socialist are o bună oportunitate de a câștiga semnificative procente electorale. Cazul Austriei este destul de complicat deoarece chestiunile sociale sunt strâns legate de problema străinilor, a emigrației legale sau ilegale.

Dincolo de specularea conjuncturală de către diverse partide a acestei probleme, Europa rămâne cu probleme structurale: statutul de mare putere nu poate fi obținut decât prin creșterea performanțelor economice, mai mari investiții militare și, deci, reducerea cheltuielilor sociale. Actualul model european este, în cea mai mare parte, o moștenire a războiului rece în care Europa s-a putut concentra pe dezvoltarea unor foarte ambițioase proiecte sociale. Lumea multipolară înseamnă competitivitate, care nu poate fi obținută decât cu anume eforturi. Reformarea actualului model social european este unul din costurile care trebuie plătite pentru ca europenii să fie în siguranță pentru o perioadă îndelungată.